Kniha: Pes baskervillský (Arthur Conan Doyle)

Předmět: Český jazyk – rozbor díla

Přidal: DavidVyskočil, Lukáš Adamčiak

Sir Aurtur Conan Doyle (1859-1930)

- Britský spisovatel, lékař, válečný zpravodaj a politik, uznávaný spisovatel.
- Proslul především příběhy o Sherlocku Holmesovi – zásadně ovlivnily podobu detektivního žánru. Psal ale i historické romány a fantastické příběhy.
- Kandidoval do parlamentu, snažil se o dodržování práva v případech protiprávně odsouzených, byl proti nelidským podmínkám, veřejně hájil zájmy Velké Británie.
- Byl jedním z prvních automobilistů ve Velké Británii, propagoval lyžování.

Díla

- Pes baskervillský
- Případy Sherlocka Holmese
- Dobrodružství Sherlocka Holmese
- Muž s dýmkou a houslemi
- Ztracený svět
- Návrat Sherlocka Holmese
- Údolí strachu
- Studie v šarlatové

Rozbor díla: Pes baskervillský

- Literární žánr: detektivní román
- Literární forma: próza
- Ilustrace: Karel Vaca
- Vznik: 1966, Anglie
- Nakladatelství: Dětské Knihy Praha

Hlavní myšlenka:

- Vše se dá logicky vysvětlit.

Motivy:

- Vražda, urozenost, vyšetřování, případ, dedukce

Námět:

- Doyle se k této postavě vrátil po jejím „zabití“ v povídce „Poslední případ“. Příběh odráží dobový zájem o gotickou literaturu a detektivky, které kombinovaly záhady a vědecký přístup. Doyle čerpal inspiraci z pověr a skutečných legend.

Kompozice díla:

- Román má **lineární chronologickou kompozici**, která postupně odhaluje tajemství a vede ke konečnému rozuzlení.
- Kompozice je logicky uspořádána, což umožňuje čtenáři sledovat postup vyšetřování krok za krokem. Vrcholem je odhalení skutečné povahy „přízračného“ psa a motivace hlavního padoucha.
- Děj je rozdělen do kapitol, z nichž každá přináší nové stopy, svědectví nebo zvraty.

- Děj obsahuje také retrospektivy (například legenda o Baskervillovi) a deduktivní pasáže, kde Holmes analyzuje důkazy. Doyle mistrně střídá akční scény s popisy a rozhovory, což udržuje dynamiku příběhu.

Vypravěč:

- Příběh je vyprávěn v **ich-formě.**
- Vypráví dr. Watson, což dává textu osobní a autentický tón. Watsonova perspektiva umožňuje čtenáři vnímat detaily vyšetřování a zároveň sdílet jeho údiv a obavy. Holmesovo myšlení zůstává čtenáři často skryté, což zvyšuje napětí a překvapení při rozuzlení.

Jazyk a styl:

- Popisné pasáže pro hutnou a napínavou atmosféru.
- Spisovný jazyk, bohatá slovní zásoba, zastaralejší výrazy, zastaralý slovosled ve větách.
- Text kombinuje **vyprávění**, **dialogy** a **zprávy** (například Watsonovy dopisy a deníkové záznamy). Dialogy jsou klíčové pro odhalování stop a informací, zatímco popisy prostředí a vnitřní monology zdůrazňují atmosféru a napětí.
- Vypravěč často popisuje své vlastní pocity a dojmy, což přibližuje čtenáři jeho pohled na události.
- **Jazykové prostředky zahrnují:**
    - **Popisné pasáže**: Vřesoviště a sídlo jsou líčeny jako ponurá a děsivá místa, což zvyšuje napětí.
    - **Metafory a přirovnání**: Zdůrazňují temnou a strašidelnou atmosféru, například popis vřesoviště jako „moře mlhy“.
    - **Dialogy**: Slouží k posunu děje a odhalení charakterů.
- **Tropy a figury**
    - **Symbolika**: Pes představuje strach a pověru, zatímco Holmes symbolizuje rozum a logiku.
    - **Kontrast**: Mezi pověrčivostí (legenda o psovi) a vědeckým přístupem (Holmesovo vyšetřování).
    - **Ironie**: Pověra o přízračném psu se ukáže být zástěrkou pro chladnokrevný zločin.

Hlavní postavy:

- **Sherlock Holmes**: slavný soukromý detektiv, miluje záhady, vůdčí typ, tvrdě pracuje, vyznačuje brilantním logickým myšlením a schopností odhalit i ty nejmenší detaily. Jeho motivací je vyřešení případu a odhalení pravdy.
- **John H. Watson (Dr. Watson)**: doktor, starostlivý a věrný přítel Holmse, dobrosrdečný. Slouží jako zprostředkovatel mezi čtenářem a Holmesovým géniem. Jeho motivací je pomoc Holmesovi a ochrana Sira Henryho.
- **Doktor James Mortimer** (v překladech také Jakub Mortimer): venkovský lékař, bývalí chirurg, přítel Charlese Baskervilla, přivádí případ k Holmesovi. Jeho motivací je ochránit Sira Henryho před zdánlivým rodovým prokletím.
- **Hugo Baskervill**: dávný předek z Anglie, násilnický, měl nekalé a nemravné úmysly, unesl mladou pannu….
- **Charles Baskervill**: vdovec, podivín, bohatý, ale žil skromně, měl dvě služebné, manžele Barrymorovi, byl nemocný na srdce…
- **Sir Henry Baskervill**: synovec Charlese Baskervilla, byl farmář v Kanadě, třicátník, statnou postavu, hodný laskavý, dědic majetku Charlese. Jeho motivací je zjistit pravdu o smrti svého strýce a ochránit své dědictví.
- **Manžele Barrymorovi**: služebníci rodu Baskervillů
- **Selden**: trestanec, příbuzný Barrymorových, zabil ho Stapleton svým psem….
- **Pan Frankland:** soused Baskervillů, otec Laury Lyousové…
- **John Stapleton**: (vl. jménem Rodger Baskervill), přírodopisec a preparátor, drobná útlá postava, má ,,sestrů"- Beryl Stapletonovou- ve skutečnosti jeho manželka, chytrý a mazaný, v Londýně obelhal Holmse, dotěrný-vyzvídal od Watsona, výřečný, vychloubačný, opatrný, drzý, nebezpečný, žárlil na svou manželku Beryl. Jeho motivací je získání majetku prostřednictvím zločinu.
- **Beryl Stapletonová**: manželka Johna, Henry se jí dvořil, poslušná, oddaná, vdala se v Jižní Americe- když tam dělali učitelé, prokoukla manželovy záměry, zjistila, že má milenku- poté značný odpor, odvážná- napsala dopis Henrymu, kde ho varovala ,a když se vzepřela manželovi ze spolupachatelství na vraždě Charlese, měla hrozný život-tyran….
- **Laura Lyousová**: dcera Franklanda z Coombe Tracey, měla intimní vztah se Stapletonem, myslela si ,že bude manželka Stapletona ,ale nevěděla, že je ženatý, pomáhala s vyšetřováním Holmesovi….
- **Jakub Reskond**: nejbližší dědic ze zákona, byl starý a laskavý, nepatřil mezi podezdřelé.
- **Pes**: Trénované zvíře, které Stapleton používá k šíření strachu. Symbolizuje legendu o přízraku a je klíčovým prvkem záhady.

Čas a prostor díla:

- Děj se odehrává v druhé polovině 19. století, což odpovídá viktoriánské éře. Prostředí zahrnuje:
  - **Baskervillské vřesoviště**: Tajuplné, izolované a mlhavé prostředí plné bažin a nebezpečí. Hraje klíčovou roli ve vytváření atmosféry strachu a nejistoty.
  - **Baskervillské sídlo**: Starý rodinný dům plný historie, který slouží jako místo hlavního napětí.
  - **Londýn**: Město, kde začíná pátrání a odkud Holmes a Watson odjíždějí na vřesoviště.
- Prostor díla je významný pro budování gotické atmosféry a pocitu izolace.

Obsah:

Kniha vypráví o tom, jak Sherlocka Holmese navštíví v Baker street dr. Jakub Mortimer. Poví mu o tajuplné smrti svého klienta Charlese Baskervilla, který žil na Devonském panství stejně jako doktor Mortimer. Také mu poví o kletbě, která provází celý rod Baskervillů. Tím velkým prokletím je masivní černý pes, který zabil v dávné minulosti člena rodu. Mezitím se dozví, kdo bude další majitelem panství. Je to Henry Baskervill, který je z Ameriky.

Henry, Mortimer a věrný přítel Holmse, Watson se vypraví do Devonského panství. Během děje se objeví i vedlejší linie příběhu. Například se zjistí, že vrah Selden, co utekl z věznice, je ve skutečnosti bratrem jedné ze služebných na zámku, kteří už tam byli i za Charlese Baskervilla a Henry si je tam ponechá. Manžele Baryymorovi (služebníci) mu tam každý večer nosí jídlo. Dr. Watson vede své vyšetřování a posílá své zprávy Holmesovi. Zanedlouho zjistí se Sherlock se také nachází v blízkosti Devonského panství a vede své vlastní vyšetřování, kde mu tam nosí jídlo malý chlapec. Vede své vlastní vyšetřování, aby nevyplašil vraha. U baskervillského zámku je velký močál, kterému se říká také blata. Nepříjemnou atmosféru ještě posiluje tajuplné psí vytí. Jako první padne za oběť psovi uprchlý trestanec schovávající se na blatech. Pes ho vystopuje, protože měl na sobě staré šaty sira Henryho. Henry se také na blatech seznámí s manžely Stapletonovými. John Stapleton se živí jako entomolog. Jeho žena se jmenuje Beryl Stapletonová. Holmese zavede stopa také k paní Lauře Lyounsové (dceru pana Franklanda, souseda Baskervillů), která je milenka pana Stapletona a myslí si, že se stane paní Stapletonovou. Lyounsová ale neví, že paní Stapletonová, která se vydává za manželku Stapletona, je ve skutečnosti jeho sestra. Obě ženy se spojí, když zjistí že John má nekalé úmysly. Vše řeknou panu Holmesovi, který zahájí vyšetřování a nastraží leč. Henry jde k panu

Stapletonovi na večeři. Po večeři jde po lesní cestě, kde čeká Holmse, ...Z mlhy se vyrojí velký černý pes, který žije na ostrůvku na blatech. Holmes záhadu zabijáckého psa vyřeší jako důmyslnou vraždu. Za vraha přitom označí Stapletona, levobočka Baskervillů. Ten se rozhodl legendy využít v touze po rodovém dědictví. Při Holmesově léčce je pes, jehož Stapleton chová na ostrůvku v bažinách, usmrcen a jeho pán se utopí při útoku v bažinách. Paní Stapletonová se stane pak ženou pana Henryho Baskervilla.

Reakce na dílo, kritika:

- Dnes patří mezi nejznámější detektivní romány a představuje ikonickou kombinaci logického vyšetřování a tajemné gotické atmosféry.
- „Pes Baskervillský“ je ikonickým dílem viktoriánské detektivní literatury, která klade důraz na logiku, dedukci a morální spravedlnost. Dílo ovlivnilo moderní detektivní žánr a položilo základy pro mnoho dalších příběhů s podobnou strukturou. Spojení detektivky s gotickými prvky zůstává dodnes populární.